

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ЮГОИЗТОЧНОЕВРОПЕЙСКИ ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Веселина Василева Иванова

**МЕТАЛИТЕРАТУРНИ ПРАКТИКИ ПРИ ПЛАТОН И ХЕРОДОТ И ТЯХНАТА
СЪВРЕМЕННА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ПО ЛИТЕРАТУРНАТА ТЕОРИЯ НА
БОГДАН БОГДАНОВ**

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

на дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
Професионално направление: 2.3 – Философия
Научна специалност: Съвременни философски учения (Семиотика)

Научен ръководител: Проф. д-р Георг Краев

София
2016

Дисертационният труд се състои от 371 страници. Изложението е оформено от уводна част, четири глави, изводи и приноси. Приложена е библиография на използваната литература от 132 заглавия, в които са включени 13 непубликувани лекции-слова и 52 текста, публикувани в интернет. Изследването разполага с индекс на основните понятия и реалии. Голяма част от изследванията в дисертационния труд са проведени във форума на професор Богдан Богданов www.bogdanbogdanov.net или са следствие от неговия общоуниверситетски семинар в Нов български университет.

Научно жури:

Проф. Анастас Герджиков, д.н. – рецензия

Проф. д-р Амелия Личева – становище

Проф. д-р Георг Краев – становище

Проф. д-р Кристиан Банков – становище

Проф. д-р Стоян Атанасов – рецензия

Защитата на дисертационния труд ще се състои на 01.04.2016 г. от 14.00 часа, 409 аудитория „Проф. Васил Стоилов“ в Нов български университет, на заседание на научното жури. Материалите по защитата са на разположение в Югоизточноевропейския център за семиотични изследвания в НБУ.

Съдържание:

I.	Съдържание на дисертационния труд	4
II.	Обща характеристика на дисертационния труд	7
	1. Актуалност на темата	7
	2. Научна новост	8
	3. Тема, обект и предмет на изследването	13
	4. Цели и задачи на изследването	14
	5. Методология на изследването	15
	6. Приложимост и полезност	16
	7. Виждания и предложения за по-нататъшно развитие	17
III.	Обобщено представяне на дисертационния труд	17
IV.	Справка за изводите и приносите в дисертационния труд	21
V.	Публикации и цитирания по темата на дисертационния труд	23

I. СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Уводна част

За металитературата като литература и методология
Литературната теория
Литературата и субектите на нейните контексти
Някои други важни теории около разбирането и реалността
Структурата на текста, неговите цели и задачи

Първа глава. Устността като модел за разбиране

Първата и втората устност
Омировият епос – вместо речник
Катастрофите на устността
Какво е устността днес?
Белезите на устността в текста
Устността отвъд говоренето
Формулата на „присвояващото преобразуване“
Формулата на „съвременната митология“
Изневяратата на Афродита
Вкусът на трагедията
Формулата на устността

Втора глава. Металитературни практики в диалозите на Платон

Въпросът за нещата, които са „културни практики“
Някои важни неща за диалога като жанр извън жанра
Модели за разбирането на Платоновите диалози в изследванията на Богдан Богданов
За обхвата на света
Заедността като метод
Около жанра
Особеното репрезентиране
Комплексност и динамичност
Примерността
Преобразуването
Литературността
За писания диалог
Интерпретацията
Да бъдеш засегнат
Експлицитни модели за разбиране в диалозите на Платон – една собствена морфология
Примерите от „Апология“
Примерите от „Критон“
Примерите от „Евтифрон“
Примерите от „Ион“
Примерите от „Алкивиад“

Примерите от „Хармид“
Примерите от „Лизис“
Примерите от „Евтидем“
Примерите от „Горгий“
Примерите от „Федон“
Примерите от „Парменид“
Примерите на „Теетет“
Примерите на „Софистът“
Примерите на „Филеб“
Примерите от „Критий“
Примерите от „Закони“
Примерите от „Държавата“

„Пирът“ – интерпретацията като доозначаване
„Федър“ – неразбираемата структура на диалога
Формулата на Сократ-Платон

Трета глава. Металитературни практики в „История“ на Херодот

Основни металитературни модели в „История“ на Херодот

Разкази
Прорицания
Сънища
Надписи

Някои важни неща за историята, царската метафора и алегорията на любовта
Модели за разбирането на Херодотовата „История“ в изследванията на Богдан Богданов

Херодот като интерпретатор
Дискурсите в „История“
Герои и събития
Трайната другост
Царските истории
Разбиране – случване
Схемата на разказите
Пролуките на разбирането
Между първата и втората устност
Тъмните места на мълчанието

Котвите на Херодот – историята на Софанес
Между мълчаливите сълзи на Крез и мълчаливата любов на Ксеркс
Защо Аместрис обезобразява майката на Артаюнте?
Формулата на Херодот

Четвърта глава. Модели за разбиране при Богдан Богданов

Подвижната методология на Богдан Богданов
Между твърдението, темата и ситуацията
Интерпретативната антропология
Теорията за авторските парадигми
Платоновата диалогична херменевтика

Диатрибното говорене

Редовото говорене и действие

a) Прагматическото говорене

b) Интерпретацията чрез сюжет

c) Същинската методология на редовото говорене

d) Възможното по-доброто слово

e) Общата характеристика на всяка реч

Една нова „екзистенциална“ теория, която не се свързва с абсурда

Дългият разказ за краткия живот – биологичният текст

Методологията на Богдан Богданов като правене на един нов жанр

Победителите на разбирането

Обществените герои като носители на модели за реалност

Просияването на свръхсубекта на фона на цял свят

Моделите за реалност

Текст и култура

Текст и контекст

Текст и протичане

За разбирането

Устност – текст – говорене

За насладата, превръщането в друго и речите на удоволствието

Многоглавата песен на Дванадесетата питийска ода на Пиндар

Формулата на Богдан Богданов

Изводи и приноси

Библиография

Индекс

II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Актуалност на темата

Металитературните практики при Платон и Херодот се явяват един вид дискурси, предзададеност спрямо извеждането на съвременната металитература, която Богдан Богданов прави в своите изследвания.

В текстовете, които още не са били определени като „литература“, металитературните практики са имали функцията да събират реалността и модела, за да служат за по-доброто разбиране на реалността. Времената налагат няколко неща – отделянето на устния от писмения текст, отделянето на индивидуалното от общото, означаването на литературата като специфичен език, отделянето на литературните науки за разбиране на текста като друг специализиран език, отделянето на специализираните езици на науката от всекидневната реч, отделянето на говоренето от правенето и реалността, или пълното съвпадане, както се случва и при неразличаванията между значението и смисъла, света и реалността – именно срещу идеологиите на тези настъпили промени работи металитературността в теорията за разбирането-правене на Богдан Богданов. Т.нар. „металитературни практики“ означават, от една страна, самата литература, а от друга страна – самата реалност – те са литература и реалност, и имат функцията да показват, че литературата е реалност.

В тази нова металитературност теорията за устността е първият излаз от текста към реалността чрез прехода от изначалната словесна природа на текста през устността като модел за разбиране до теорията за редовата реч. На едно друго ниво тя означава говоренето-разбиране-правене, което от своя страна означава и самата човешка реалност, която, от една страна, е култура, а от друга – еволюция. Новата металитературност по продължаващ моделите на старогръцката литература начин отнася литературата към говоренето въобще, към разбирането и правенето на реалност. Литературата не е само литература, а е излаз към разбирането, същите излази са налични във всички други специализирани езици и във всички други действия, което води до отношението разбиране-правене и говорене-правене. Освен в прехода – изначална словесност/устност като модел за разбиране/редово говорене – металитературността може да се проследи и във връзката литературен текст/вътрешни металитературни механизми/външна интерпретация на литературния текст, която интерпретация се означава и от самата литература – тя има в себе си езика на литературата така, както литературата носи разбирането си. По една трета линия – всичко онова, което се отнася за литературата, се отнася и за самото говорене-живеене.

Актуалността на темата се съдържа в извеждането на тези нови металитературни практики, които работят за разбирането като протичане, а не като ясно значение, започвайки от началото на устността, за да се предотврати построяването и приемането на различни идеологии, които съвременните специализирани езици налагат. Металитературата е приближаване към разбирането – създаване на инструменти, методи и практики за разбиране, чрез които може да се разбира определен текст, но и определен свят, както и да се прави реалност.

Така този текст се занимава с извеждането на едни приличащи на литературна теория явления, чието „отвъд“ не се изразява в преминаването от един особен език към друг специализиран език, какъвто е преходът между литературата и науките за литературата, а с преминаването реалност-литература-реалност и с още по-голямото преминаване говорене-правене. За тази цел по дължината на целия текст се проследяват, прилагат и изследват две явления, изведени от изследванията на Богдан

Богданов: първото е наличието на една особена „устност“ в разбирането, която се запазва и в писмените текстове и която прави така, че ограничаването на един ясен и точен смисъл да не бъде възможно, за сметка на получаването на време и разбиране от повече хора, а също и за преминаването от текста към реалността. Именно устността е това, което винаги работи за свързването на повече контексти и повече субекти по начин, че да не бъде забравено, че разбирането се постига на фона на цял свят и че разбирането надхвърля субекта, а от това и второ – преминаването отделно-заедно, което се изразява чрез преминаването отделен човек-общност, което има пряка връзка с правенето на реалност и което почти метафорично води началото си от устните представяния на антични текстове, когато – от една страна – конкретното представяне винаги се допълва от случващото се в реалността, а от друга – разбиращият субект е равен на издигнатия герой, който е вътрешномножествен субект.

Актуалността на темата е заложена в извеждането на няколко особено важни теории от изследванията на Богдан Богданов – на теорията за устността, теорията за културните практики, теорията за редовата реч, теорията за говоренето като действие, всяка една от които може да се използва и пряко като модел за интерпретация и разбиране на литературен текст, но носи и по-обхватното си предназначение – това, че човешкото същество, поради ползването на речта, колкото и да е тук и сега, е и навсякъде и винаги – извеждайки двете движещи сили – трайната постановка за разбирането на света и ефективното поместване на „някакъв наш свят“.

2. Научна новост

Първата научна новост в текста е извеждането на теорията за устността, която е важна в две посоки – първо, отваря към говоренето изобщо, второ, отваря към реалността – или, казано по друг начин, отваря към всяка реч и към всяка дейност, което показва и пряката връзка с човешкото същество и неговата реалност. Теорията за устността се явява дискурсът, в който изследването се полага цялостно, представяйки металитературните практики, които са един вид литературна теория чрез това, че са модели за разбиране. Втората научна новост е извеждането на методологията на Богдан Богданов като правене на един нов жанр, който работи срещу наложилото се в съвременността разграничение между литературата и литературните науки, което не е без повлияване и от започналото с преминаването от устност към писменост отделяне на литературата от реалността. Надхвърляйки металитературните практики вътре в литературните текстове, тази методология извежда модела на една същинска металитература, която извежда разбирането като общо за говоренето и действието и го представя като разбиране-правене. Основните положения в металитературния модел от изследванията на Богдан Богданов, които могат да се използват като модел за разбиране, обърнат към интерпретацията на литературни текстове, но и като един по-обхватен модел за разбиране на реалността, са:

1. Разглеждането на литературата като част от по-общото на говоренето, протичането и реалността. Според този модел културата е непременно съзнание за бъдещ момент, за който правя нещо и в който нещо предстои, а литературата е един начин да се породи сюжет. И литературата, и животът са ред от моменти в протичане, което постоянно се нахъсва от „тук и сега“, които постоянно се попиват от „навсякъде и винаги“. Основното, което прави теорията за устността в литературата, е, че тя придвижва модели от миналото към бъдещето, спирайки в настоящето на читателя – контекста, от който, взимайки външно-реално, продължава и към

разбирането, и към реалността. Проекцията на теорията може да бъде уподобена на генетичната наследственост, която се движи подобно на потока на словото, отделния човешки живот, който наследява едно, поправя друго, отмира, но и продължава към друго.

2. Вътрешното значение в текста запазва нещо от валидността си на общуване. Това е едно от основанията то да може да се свързва с външното означаване, което е друг начин на общуване. Именно от устната литература остава голямото общо положение, че 1. текстовете представят нещо съществуващо на фона на съществуващ свят-реалност, т.е., че са репрезентирали и 2. че същевременно са моделирали това нещо и този свят като такива, каквито е редно да бъдат, т.е., че са презентирали. Някои от текстовите реалности имат литературен характер и не толкова репрезентират нещо външно, колкото презентират важен дълготрайно валиден пример за реалност. Двата големи дискурса – на репрезентирането и на рефлектирането, водят до протичане-моделиране на промяна, водеща до благо с примерен смисъл – до идеята за разказ-история-сюжет – типичен за литературния дискурс, който със своята примерност е типичен за самата реалност така, че човек може да разбира чрез своето случване в своя контекст, като добре се настани в дискурсите, които го пренасят като гени.
3. Авторът и читателят се оприличават най-вече на нивото на произведението. Произведението не се получава просто от прочита на читателя, който прави от текста друг текст. Произведение е онова, което на определен етап във времето, за определен човек, има определен смисъл, който може да му даде модел за реалност. Текстът е произведение и за автора, който влага в него определен смисъл и определена структура за свят-реалност. Така прави и читателят. Приравняването на функциите на автора и читателя обаче снижава и техните високи идентичности и ги поставя в общото на всеки един човек, който влага определен смисъл и си представя определена структура за свят-реалност, извършвайки някакво действие. Разговорът на текста винаги остава отворен за друг, който става част от събитийността.
4. Теорията за устността се свързва с т.нар. теория на действието, в която се извеждат две линии – на говоренето като действие и на текста като случване, което води до въпроса – дали смисълът в голяма степен не зависи от свързването си с реалността, която прави – т.е. не само от автора, не само от читателя, а именно от онова, което прави. Действието-вършене, правенето-постигане и случването, което е нещо, идващо отвън – бележат протичането. Случването на текста не зависи от неговото вътрешно проектиране, а е именно в това, че случването на текста е друг текст, който влиза в смисъла на проектирането и правенето, но то е друг текст. Случването е друг текст. По-този начин текстовете не просто съществуват като идентични на себе си, но и чрез тях се извършва проектиране-правене и те излизат извън себе си, получавайки дължина и в друга среда – в реалността. В този смисъл се говори за „общ знак“ – преминаване от духовно към материално, така както се преминава от по-неясния смисъл, за да се пренесат големи парадигми към ясения смисъл, необходим, за да се случи нещо.
5. Металитературните практики в старогръцката литература откриват един вид моделна сюжетност, която носи част от разбирането за всички по-следващи сюжетности. Поради връзката си с устността теорията на Богдан Богданов провокира един вид модел за интерпретация, според който разбирането на всеки текст зависи от откриването на сюжета, така както винаги трябва да се има предвид съпътстващата текста устност. Прямо протичането-действие се идентифицират както самите жанрове, така и различните видове дискурси. Сюжетът е сигурният начин човек да разбере дали в този текст има промяна. Сюжетният разказ се

различава от повествованието по това, че има свое особено време за преобразуване на смисъл с функция на парадигма.

6. Всяко разбиране се конструира екзистентно, но на фона на цял свят-реалност. Всяко разбиране е житейска ситуация. За да има събитийност-случване-правене-време, „екзистенциалността“ използва отношението между конкретното кратко на тук и сега ситуацията с идеята за по-големия цял свят, а това само по себе си влиза в отношение с най-различни други парадигми – като най-важната е парадигмата на проектирането-правене, отнасяща „е“ към „трябва“, която от своя страна е свързана с преминаването минало-сегашно-бъдеще. Там, където се пораждат теорията за разбирането и моделите за реалност, се поражда и теорията за разбирането на човешкото същество.
7. Редовото говорене е необходимо поради това, че няма граница между всекидневната и научно-философската реч и тъй като реалната реч е една, всяка конкретна реч на твърдения и специализирани понятия винаги остава само желана реч, която никога не се реализира напълно. Редовото говорене има две важни страни: 1. прави съзнателни различавания и уточнения, които всекидневното говорене не прави, 2. поставя под въпрос най-същественния недостатък на всекидневното говорене, реифицирането на значенията на по-общите думи, означаващи непосочими предмети. Подобно на хората, които имат по-дълго време, и подобно на редовото говорене, което е над всекидневното и над научното, защото е отнасянето към реалното и реалността на всяка реч и всяко разбиране, се появява и понятието за словесен предмет-двойник на означаваното външно, съставен от повече парадигми, представящ съответно, но несъвпадащ напълно с реалността. Основното, което словото прави, не просто е „словесен корелат на външен предмет с оглед на неговото подобряване в идеален план“ – акцентът не е толкова върху словесния корелат, акцентът е върху идеалния план, защото той е практически и именно от него тръгва проектирането – той е удвояването – другият план.
8. От особена важност, както по отношение на дългия разказ за краткия живот, така и за текста и неговото разбиране, е надхвърлянето на отделното като влизане в дългия ред на биологичното и на човешкото свързване като правене на общност. Така, от една страна, застава биологичният текст, а от друга – общността. В свързването в общност отделният човек има функцията на настоящия момент „тук и сега“. Има два фактора – отделният човек (смисълът) и настоящият момент (действието), които пораждат възможността те да съществуват в постоянно движение и да са част от една картина – заедно с обществото (значението) и продължаващото случване (времето), с което от своя страна се бележи и устността. Тъй като говоренето не се е оценностило и не е претърпяло отделяне от всичко друго, с което е свързано – като мисленето, разбирането, вярването и правенето, говоренето може да представи комплексната дейност на човешкото съществуване. Говоренето не се е оценностило – поради неговото свързване по природа с някаква тук и сега-конкретна ситуация. Богдан Богданов обговаря своята методология чрез „работното редуktivно“ и търсенето на „непромененото общо“, чрез създаването на общността и продължаването на отделното в нея. Двете важни положения – едното – на работната редукция, и другото – на номиналното по-реално общо положение, което обаче не е самата реалност, са необходими, за да се представи иначе играта между общото и конкретното, спрямо които винаги има и едни неописуеми и невидими по-конкретно и общо реални положения – невидими, защото едното е в процес на правене и следователно неговата подвижност е неуловима, а другото е невидимо поради своя обхват. Именно това неописуемо е реално съществуващото, представено максимално близко чрез по-разчленената номиналност. В двата големи

ареала на конкретното индивидуално тук и сега, което е краткият живот, и на другото – предзададено протичащо смесено, което е дългият разказ, именно тук и сега ситуацията и краткият живот са тези, които добавят и променят, но има и едно важно уточнение – промяната се диктува от това, че връзката между тях е въпрос на случване, а това случване е въпрос на връзка и влизане в общност. Дискурсивирането на номиналността е виждането на общото, неговото продължаване и последващо случване, когато номиналното се превръща в опит, памет и предзададеност – когато нещо, дори и да не се случи на един, може да се случи на друг. Функционалното понятие на „работното редуktivно“ показва една много важна зависимост – тази на „непромененото общо“. За да се случи едно нещо, човек влиза в общностност – т.е. от това зависят тези две важни неща – случването и заедността. Заедността е важна за случването и с това, че се проявява като многосмисловост и като допълнителен субект, като двойковост, като „другите в нас“. Различните номиналности имат възможността да се дискурсивират, а също и това, че с каквото и дискурсивно реално да се изпълнят номиналностите – те все пак остават номинални – и за нас. По този начин се достига до двата големи фона на редовото говорене, което е и същинската устност, разговорът като част от всеки контекст, от една страна, и биологичното протичане, сюжетността и протичането – от друга, под които застават реалното практическо социално тук и сега и продължаващо и правещо се, както и наддискурсивното предзададено, което ще се пренесе. Биологичното протичащо и протичащото на теорията за сюжета, която може да работи и на ниво интерпретация на художествен текст, но и на ниво редово говорене и реално живеене, са двете движещи сили в тази металитература.

9. Подобни на разговарящия човек от диалозите на Платон, но и на разговарящия човек въобще, са субектите на победителите в епиките и на царете в големите династически разкази при Херодот – те могат да означават образа на разбиращия субект, който следователно зависи от говоренето и от свързването си с други. Изведените от Богдан Богданов обществен герой и общност задават отношението между индивидуалното и общото като свързано с три основни неща: 1. Припомнянето, което прави обхвата по-голям по отношение на значението, 2. Проектирането, което прави обхвата по-голям по отношение на бъдещето и правенето, 3. Сюжета, който дава модела за реалност и в една тук и сега конкретна ситуация, служейки и за модел за действие.
10. От особена важност за разбирането е прерастването на значението в смисъл, защото текстът спрямо културата е един вид по-актуално съществуване-свързване с реалността не просто чрез референцията, а чрез този, който разбира. Оказва се, че фиксираното в текста е същевременно и най-подвижното, че благодарение на общото става възможно индивидуалното, че реалното е реално не когато е референтно, а когато може да се види като модел за реалност. Текстът винаги е нещо по-общо, в което всичко свързано с реалната човешка среда е толкова снижено, че процедурата по създаване на смисъл е – това външно за текста да се изгради в самия момент на неговото разбиране. „Фиксираното“, което остава във всички прочити, е 1. по-голямо от самия „текст“ и надхвърля текста, 2. поражда движението на текста, 3. не е референтното в текста, а има отношение към реалната човешка среда и нейното правене. Смисълът – това са нещата такива, каквито трябва да бъдат спрямо отделния човек и неговата актуалност, и той полепва по значението, което е нещата такива, каквито са. Текстът е сигурен само ако този, който го прави, има съзнание за разбирането-доправяне на текста – за това, че добавя смисъл към вече превърнатите в значение смисли.

11. Като вмъква словесния предмет в самия текст, Богдан Богданов представя съдържанието и значението на текста не като нещо външно, подчертавайки разликата между външното, за което става въпрос, и неговия словесен корелат, проявен в текста – от една страна, а от друга – представя и по-задния план на съдържанието – като план на свят. По този начин се получава следната свързаност: реалност – словесен корелат на тази реалност в текста – съдържание – план на свят. Съдържанието е значението-смисъл, което отделният човек присвоява, то също е значение-смисъл, но то е усвоено външно тук и сега, в което присъстват и топосите, чрез които се актуализира. От изключително значение е одругостяването на разбирането, което привидно представлява питане за същността, за нещата сами по себе си, а всъщност разбирането: 1. винаги е насочване към нещо в сравнение с друго, 2. винаги е преминаване от по-тясното на това нещо към неговото по-широко, 3. винаги е преобразуване от един в друг предмет и следователно е преминаване от същност в същност или от смисъл в смисъл.
12. Със словесния корелат на реалността и с плана за цял свят се свързва и разбирането на контекста, който, от една страна, насочва разбирането на текста, а от друга страна – „за разбирането си текстът се опира и на външен контекст“. Обособяват се два типа контекст в текста – 1. вътрешен контекст, който е именно идеята за свят в текста и 2. външен контекст, който прави текста друг, разбиращия – друг и самият той като реалност става друг. Това е класическата форма на трайната другост. Именно въпросът за контекстите не е разгледан от науките за текста, но едно евентуално разглеждане би довело до изводите, че т.нар. вътрешен контекст е и един вид метатекст, металитература, която разбира вътре от текста, или от самата реалност – чрез външния контекст. Вътрешният контекст-съдържание на текста не е външното, което той представя, а усвоеното външно, станало негово. От особена важност за разбирането е, че този контекст-свят-реалност може да бъде представен експлицитно в текста, може да е имплицитен, но може и да не е налице в текста – в този случай той се добавя, защото е необходим за разбирането, подобно добавяне обаче става и когато вътрешният контекст-свят-реалност е налице в текста, но ползващият текста не се опира на него, а го заема от другаде. Това, което се постига със зачитането на „контекста“ като модел за разбиране, е, че: външната среда е по-конкретно положение спрямо контекста, но разбирането е и утвърждаване на контекст.
13. Два важни въпроса, свързани с текста, са: 1. Текстът трябва да поразда смисъл, който да е нужен някому; 2. Текстът, освен че визира нещо конкретно, в него се поразда словесен свят-фон. Тези две точки добавят и следното: противоположностите на отделното и общото, ако става въпрос за възприемане на конкретното и цялото, ако става въпрос за правене. И най-важното, светът фон винаги е словесен. Т.е. става въпрос не просто за словесен предмет, а за словесен свят-фон. Оттук и това, че моделите за свят ни се задават не от света, за който говорим, а от речта-ситуация, и това, че текстовете са случващи се ситуации, а случващите се ситуации са текстове. В тази връзка се определят трите типа протичане: 1. Протичането от повествователен тип, 2. Протичането от разказов тип, 3. Фонът за цял свят, който е контекст от светови тип, система от свързани положения, но доколкото е текст, няма как да не бъде и протичане, и реалност.
14. Освен че словесните предмети могат да отразяват съществуващото и да о-реалностяват несъществуващото – и тук се появява трето нещо: самото разбиране не е в простото установяване, че нещо съществува и че значението му е такова, а е в неговото надхвърляне-свеждане до същността, която е сърцевината на неговия смисъл. По този начин – от една страна е статичното на света и значението, които са

необходими за основа за разбиране и довеждане до протичането-правене на реалност, но от друга страна, същността не е същността на спрялото и точно определеното, а е в сърцевината на смисъла. Според Богдан Богданов същността е смисъл. Същността не съвпада със статичното и със значението, а е смисъл. В теорията на редовата реч „същност“ е синоним на „смисъл“, но „смисъл“ е синоним на „значение“.

15. Според Богдан Богданов основният белег на теоретичното говорене – съзнателното речево различаване между думата, значението и нещото, което се обсъжда, и тяхното също съзнателно свързване в хода на едно и също разглеждане – може да предложи на нападналите науките идеализации по-следващо проектиране и продължаване и да ги спаси от спирането им при една или друга истина-ситуация, защото частичността на науките е спиране при истини-ситуации, което не може да породи време, така както се постига време в една жизнена платформа. Теоретичното може да спаси науките чрез частичността, защото тя означава наличието в тях както на теоретично, така и на практическо положение.

3. Тема, обект и предмет на изследването

Темата, която се изследва в текста на дисертацията, представя следния модел – от една страна, литературните текстове съдържат вътре в себе си металитературни практики за разбиране, които отиват отвъд литературното, тези отвъдлитературни практики съдействат на читателя да разбере текста, и то така, че да може да използва същата методология при разбирането и на други текстове. От друга страна, металитературните практики могат да се използват и за разбиране на реалността. Именно поради това тук тези модели са наречени „металитература“ – като излизащи извън специализираното особено слово, поради това, че те са насочени по естество към субекта, който стои извън текста.

Обект на дисертацията са част от диалозите на Платон (19 диалога) и „История“ на Херодот поради следните причини. Първо, текстовете на Платон и Херодот се създават в хронологическа близост, което позволява да се проследят повече примери за металитературни практики, присъщи за един времеви период при двама различни автори, в различни жанрове. Второ – и Платон, и Херодот, освен че използват в текстовете си модели за саморазбиране, те същевременно правят и един втори вид металитература, обръщайки се назад към епоса и поезията, като по този начин представят и модели за тълкуване на други текстове. Трето – и Платон, и Херодот са свързани с устността и достатъчно експлицитно проявяват връзката на литературата и реалността. При *Платон* това се изразява чрез жанра на диалога, който протича като разговор, разсейващ самия жанр към говоренето чрез целенасочено търсене на разбирането, до което в определени случаи не се достига вътре в текста, който обаче остава отворен за достигане до разбирането в друга среда-контекст; чрез еманация на разказа, който се разказва, преразказва, променя, предава, продължава, помни, забравя и винаги носи един двоен сюжет – по отношение на това, което ще се случи вътре в него, и по-отношение на продължаване на случването. Диалозите на Платон представят също така връзката между отделния човек и общността, проявена чрез говорещия Сократ и онези, на които се говори. Тази връзка – много обсъждана в интерпретациите на диалозите – може да бъде видяна и чрез това, че и читателят, разбиращият който и да е текст, стои извън текста, той не участва като герой, автор и разбиращ вътре в него, но той може да използва неговите модели за реалност – именно затова е важно

подчинените участващи в диалога със Сократ да разберат онова, което се обсъжда. По отношение на *Херодот* – от особена важност е граничността на жанра на „История“, който поставя текста между литературата, антропологията, историята, географията, етнологията – като по този начин неговите изводи могат да се използват не само по отношение на литературни текстове, но и на други специализирани речи. С особена важност в настоящото изследване са царските истории, които правят основната сюжетна линия в текста, но изборът на този текст за обект на изследването идва и от това, че Богдан Богданов пренебрегва големия разказ за гръко-персийските войни в „История“ за сметка на любовния разказ в тях, като по този начин още на ниво разказ се преминава от големия към малкия разказ, и то в жанр, в който присъства издигнатият субект, с когото в една теоретична синонимия се намира разбиращият субект, проявявайки тази линия за излаз към реалността. В текстовете и на Платон, и на Херодот може да се наблюдава преминаването на устността и моделите за разбиране, които устността дава отвъд текста – това е силно проявено в местата, през които в текстовете се включват други контексти, за чиито истории Платон и Херодот са имали информация, а за по-следващите читатели те остават празни и недовършени места, в които логиката се губи – така, както по подобен начин в епиките за възхвала на победителите най-малко място в текста е било отделяно за самия победител. Именно тези реставрации, които интерпретацията трябва да извърши, са третият вид металитературни практики. Освен текстовете на Платон и Херодот се представят и някои текстове от други жанрове, чрез които металитературното присъствие вътре в литературата може да бъде потвърдено.

Текстът на настоящото изследване има за **предмет** три вида металитературни практики – 1. Такива, които присъстват в текстовете на Платон и Херодот, за да тълкуват собствения си текст; 2. Такива, които присъстват в текстовете на Платон и Херодот, за да се тълкуват други текстове; 3. Такива, които не присъстват експлицитно в текстовете, но от които текстовете изпращат към реалността, за да бъдат разбрани.

Провеждането на изследването доведе и до извеждането на модела на една съвременна металитература, заложен в текстовете на Богдан Богданов, работеща за разбирането-правене отвъд разделянето на езиците и преминаваща от словото към реалността.

4. Цели и задачи на изследването

Изследването има три основни цели – първата – да се представи наличието на металитературни комплекси, които са част от литературата, част от разбирането, част от действителността и имат продължаваща функция в правенето на реалност, втората – да се систематизира и представи една литературна теория, която всъщност поставя началото на нов жанр, свързан предимно с рефлексивното говорене и със случването, поради което свързан и с романното-разказово слово, и третата – да се представи една теория за интерпретация, основана на протичането на събитията и затова търсеща разбирането чрез сюжета, който идва отвън, където случването е сигурно – т.е. тази сюжетност е случването на разбиращия.

Конкретните задачи, които това изследване си поставя, са – да бъдат изведени моделите за разбиране от литературните текстове като модели за правене на реалност, като основният инструмент за тяхното извеждане е теорията за устността. Тази задача има за цел посредством теорията за устността да докаже, че това, което литературата прави, се прави и от всяко едно говорене, и това, че говоренето винаги е и правене на реалност. Една друга косвена задача на текста е да улови контурите на една

литературна теория отвъд специализираните езици, която да не се ограничава да бъде теория за разбиране в рамките на литературността, а да осъзнае своето „мета“-надхвърляне и величините на тяхното приложение.

Поради тези задачи целта на текста е да бъде постоянно обърнат към това „тук и сега“ на читателя, който, четейки, винаги общува със себе си като с друг, и от когото зависи правенето на реалността – движение, което постоянно бива заплашвано от едно или друго спиране в точни и ясни истини.

Настоящото изследване конструира и има за задача да представи едно по-различно понятие за металитература, което се изразява не само с моделите за разбиране в текста, които стоят на границата между художественото слово и практиките за разбирането му, но и излизат към действителността и правенето на реалност за разбиращия. Такъв металитературен модел в своята цялост, който представя и способността на текста да пренася – не само чрез смесването на дискурси, но и чрез включването на контекста на разбиращия – е устността. Металитературата не е само в опита моделите за разбиране да бъдат ограничени в стените на литературната наука, но и в това разбирането да бъде разчетено като кораб, който мисли сам. Литературата мисли сама и прави същото, което прави и всекидневното говорене. Металитературните практики надхвърлят специфичното слово на литературата и помнят битието ѝ на нелитература. Така е било – и в епоса, и в диалозите, и в лириката, и в историческия дискурс. Целта на изследването е да улови тези самонаблюдаващи се практики, които дърпат към текста във всяко едно време по начин, който да може да прехожда от примерното и общото към моделирането на реалността и към моделирането на един разбиращ себе си, като възможности за неговото надхвърляне.

Текстът има за цел да докаже наличието на металитературни практики – модели за разбиране вътре в текстовете на Платон и Херодот, които не са специализирани речи, а са модели за правене на реалност. Тези металитературни модели се разчитат чрез теорията на Богдан Богданов, която се задвижва от теорията за устността, поради което не може да бъде отграничена само като литературна теория, а като теория за разбиране-правене на реалност. Металитературните практики са практики за разбиране на текст, но практики с излаз към действителността. Тези излази черпят енергия от две основни положения – 1. от празника като един първи преджанр, по модела на който възникват жанровете; 2. от правенето на реалност за читателя чрез литературния текст. Тези излази са свързани с теорията на устността, която бележи способността на текста да пренася модели за реалност не само в художествената литература, но и в редовото говорене, не само в пределите на науките за литературата, а въобще за разбирането. Така двете формули, които правят устността, са „литературата помни битието си на нелитература и е това, което не е“ и „читателят общува със себе си като с друг“.

Не на последно място – устността като продължаване е и случване, каквото е и сюжетът вътре в текста. Поради това е възможно да се говори за една възможна „теория на сюжета“, чрез която текстовете се разбират отвън, чрез външния сюжет на читателя, при когото нещата не само се случват, но и се проектират и правят.

5. Методология на изследването

Методологията, която се използва в текста, е условно наречената „литературна теория“ на Богдан Богданов, която също като металитературните практики държи на прехода литература-реалност, когато става въпрос за интерпретация и работа с конкретни литературни текстове, но и по същия начин го надхвърля в говорене-правене чрез това, че поставя на една основа художественото слово, специализираните езици и говоренето

въобще, което винаги преминава към правене на реалност. От друга страна, методологията, която се използва в изследването, повтаря по синонимен начин металитературните практики в текстовете на Платон и Херодот – така, както вътре в себе си те съдържат модели за разбиране на други текстове, модели за авторазбиране на текста и модели за разбиране на реалността, така и съвременната интерпретация по литературната теория на Богдан Богданов чрез моделите си позволява да се прилага за разбирането на други текстове, да се прилага за разбиране отвъд литературата, преминавайки отвъд специализираните езици, както и да бъде среда за свързване с други среди, включвайки разбирането на едно „тук и сега“, чрез което интерпретаторът да участва в продължаващото време на реалността. Този троен метод позволява моделите за разбиране, на нивото на литературното произведение, на нивото на металитературата и на нивото на редовото говорене – да се свързват с правенето на реалността. Проследяват се и трите големи прехода – устност-писменост, отделно-заедно, говорене-правене. Тези три прехода са проявени в литературата под формата на прехода между празник-жанр, висок герой-общност, литературно произведение-реалност.

„Литературната теория“ на Богдан Богданов е част от една по-голяма теория на разбирането, която показва, че това, което се случва вътре в литературния текст и което се случва благодарение на литературния текст – по един или друг начин се случва и в други специализирани речи, но в основата си то е валидно за говоренето въобще.

Методологията, която използва дисертацията, се основава на практиките за разбиране, които Богдан Богданов прилага при изследването на говоренето в един диапазон, който винаги обхваща от художествената литература до редовото говорене и който най-наблюдаемо може да бъде представен с прехода, който се случва между „Разказ, време и реалност в старогръцката литература“ и „Текст, говорене и разбиране“, в който нещата, които в първата книга се наблюдават приложени към литературния текст – във втората книга се представят на основата на редовото говорене. Така текстът използва два различни изследователски плана от текстовете на Богдан Богданов – първите – свързани с интерпретацията на самите литературни текстове и дори ползващи в собствената си методология тяхната надхвърлена жанровост, а вторите – ползващи методологията на редовата реч, която представя моделите за разбиране на литературен текст директно върху всекидневното говорене и живеене.

6. Приложимост и полезност

Текстът извежда няколко функционални теории, които служат като модели за разбиране. Основните от тях са – теорията, че литературните текстове съдържат металитературни модели, която в един пряк смисъл се доказва в текстовете на старогръцката литература и по-обхватно при Платон и Херодот, и теорията на същинската металитература, изведена чрез моделите за разбиране в изследванията на Богдан Богданов, по силата на която няма разлика между художественото слово, специализираните езици и говоренето въобще, както и че те винаги са свързани с правенето на реалност на фона на цял свят. В тази втора металитературност се крие и отговорът защо в старогръцката литература металитературните практики са част от самия литературен текст така, както те в своята заедност са част и от самата реалност. Като модел за разбиране могат да се използват и другите теории, изведени в дисертацията – теорията за устността, която се движи винаги заедно с теорията за действието, теорията за културните практики, която се свързва и с несвързаните с литературния текст теории – като тази за биологичното, за любовта и т.н. В този

смисъл текстът дава модел за разбиране, който може да се ползва и като цялостен модел на една литературна теория, но тази „литературна теория“ може да се използва и за разбирането на нелитературни реалии.

7. Виждания и предложения за по-нататъшно развитие

Едно бъдещо развитие на темата на дисертацията може да бъде извеждането на примерите и от другите диалози на Платон, а също и от други старогръцки текстове, както и тяхната по-добра класификация – например по теми, а не по произведения. Но по-полезното развитие би било приложението на моделите за разбиране, които дават изследванията на Богдан Богданов и които, от една страна, носят в себе си заложеното от металитературните практики в старогръцката литература, а от друга страна – са постоянно променящи се, тъй като следват по-големия обхват на своята методология, която чрез многообразието на преплитащите се дискурси и парадигми има време назад, а чрез теорията за проектирането има продължение напред, но и свързвайки се със съвременността на своето тук и сега – има смисъл. Вероятно има жанр, в който това да може да бъде направено, нещо, което да надхвърля евентуалния речник на понятията, жанр, който да не цели да се добере до ясни и точни значения, за да формулира отделните инструменти за разбиране, а да може да се реализира именно по теорията за работната редукция, постигаща случване чрез свързване.

III. ОБОБЩЕНО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Текстът се организира в увод, четири основни глави и заключение, представящо изводите и приносите. Структурата на текста следва темата на изследването, като представя два вида експериментални проекти – първия, който извежда моделите за разбиране вътре от самите произведения, втория, който достига до моделите за разбиране в един вид херменевтическа интерпретация на текстовете. Поради тази причина всяка една от главите съдържа интерпретация на текст, свързан с проблемите, които се представят теоретично. Текстът се организира и от теоретичната линия на представянето на теорията за устността, която е основната парадигма, извеждаща литературния текст към реалността, и която, като част от изследванията на Богдан Богданов, свързва текста и с другите модели за разбиране в тях, разширявайки я във връзката устност-говорене.

Уводната част дефинира целите и задачите на текста, както и основните реалии, с които се работи, извеждайки приликите и разликите между това, което е литературата, литературната теория и металитературните практики като модели за разбиране, които прехождат между литературата и литературната теория, така както и един специализиран език прехожда към говоренето изобщо. Представени са многофункционалните фигури на разбиращия текста в изследванията на Богдан Богданов, на автора, на превръщането на текста в произведение, на другостта на разбиращия, на текста и на реалността. Представянето на понятията започва още от преди тяхното назоваване – от период, в който те не са литература, а текстът е повече устен и силно зависим от реалността. Проблемът на темата се поставя и в средата на трима автори – Рикъор, Гадамер и Растие, които представят теми, свързани с разбирането и включването на устността, спрямо централния текст на Богдан Богданов „Дискурс, текст и смисъл“, показващ протичането на няколко нива – и като

предзададеността на дискурсите, и като определянето на текста, и като продължаването на смисъла. Извежда се връзката между устността и сюжета – устността като продължаване е и случване, каквото е и сюжетът вътре в текста. Представена е металитературността като част от литературата, която има за цел да се свърже с този, който разбира. Формулировките „металитературни практики“, „съвременна интерпретация“ и „литературна теория“ се използват, за да се назове разбирането като правене на реалност, оставайки в понятията, които са се утвърдили в съвременните специализирани езици, защото и като модели за разбиране, и модели за реалност в античните текстове и в теориите на Богдан Богданов те включват и постигането на това, за което работят науките, но и още едно „мета“, което излиза не само отвъд литературата, не само отвъд науките, но се и прави на фона на цял свят. По този начин се означава връзката между различните контексти, в която особено важното е, че винаги присъства и контекстът на „тук и сега“ и фонът за цял свят на едно „навсякъде и винаги“, от която се прави времето. Представя се „литературната теория“ на Богдан Богданов, която е част от една по-голяма теория на разбирането, показваща, че това, което се случва вътре в литературния текст и което се случва благодарение на литературния текст, по един или друг начин се случва и в други специализирани речи, но в основата си то е валидно за говоренето изобщо – и е реалност.

Първата глава „Устността като модел за разбиране“ представя една от най-големите литературоведски теории на Богдан Богданов – тази за устността, която се изразява в това, че възникналата първоначално като устна форма литература продължава да носи част от устността си непременно и винаги. Запазвайки първоначалната си устност, литературата се превръща и в преносител на модели за реалност. Представени са основните металитературни инструменти, които устността използва при разбирането на литературен текст. Представени са първата и втората устност – тази на епоса и по-следващата – на реторическото слово. Интерпретациите в тази част са върху сцени от епоса и трагедията и извеждат следните важни модели: нищо, което е спряно, открито, направено ясно, не може да послужи за разбиране – нито задържаните с вериги Арес и Афродита в „Одисея“, нито разкритата от дойката любов на Федра в „Хиполит“. От една страна, Пентей от „Вакханки“ влиза двойно в текста – и като цар, и като зрител, чрез което текстът показва ситуация, в която интерпретантите се спират, спира се продължаването и излизането към разбиране-правене, докато в „Хиполит“ се случва обратното – въпреки спирането вътре в текста, разбирането излиза навън, където в светилището в чест на Хиполит ще се възхвалява любовта на Федра. Нарушавайки логиката, текстът изисква продължаване на разбирането, което не е успяло да се случи.

Втората глава „Металитературни практики в диалозите на Платон“ представя стратегиите за разбиране в диалозите на Платон като заложен в строежа на разговора и разказа вътре в текстовете. Представена е синонимната на теорията за устността теория за нещата, които са културни практики. Именно поради теорията за културните практики главата за Платон е преди тази за Херодот, нарушавайки биографичния хронологичен ред. Изведени са експлицитните модели за разбиране от някои от диалозите и са представени моделите за разбиране на Платоновите диалози от изследванията на Богдан Богданов, които също следват зададеното от устността. Интерпретациите са върху „Пирът“ като диалог на разговарянето и разказите и „Федър“ като диалог на образите и неразбраната структура, извеждайки следните модели: 1. *По отношение на „Пирът“*: реална ли е Диотима, или тя дублира фигурата на Сократ; какво се е случило с отделните човешки същества, които не били като андрогините –

имало е три човешки рода; защо Алкивиад буквално чупи диалога, за да въвлече реалност; защо Ате е свързана с Ерос по отношение на нежността и любовта, а не по отношение на лудостта. Фигурите на Сократ и Аристодем се интерпретират и като означители на разговора и на разказа, на репрезентирането и на рефлектирането – дори и с това, че още в рамката на текста Сократ задава линията, започваща от епоса, от „Илиада“, като изпраща Аристодем да върви напред и прави този троен модел: епос („Двама вървейки, единият пред другия“), знак на диалога (Сократ), продължител на разказа (Аристодем). Моделите при Платон не са малко, но времето в диалозите се прави именно по лъча на примера и проекта, от епоса към по-следващия преработен и засилен функционално от устността разказ, в който едно се забравя и пропуска, но друго се запомня и остава, който продължава и след приключването на диалога. 2. *По отношение на „Федър“* – частите на диалога, подобно на картините, рисувани вътре – на оперяващата се душа, на златната колесница, изобразяват гигантската фигура на това, че един текст и текстът на неговото разбиране – и когато са заедно в общ текст, както е в случая, и когато, като днес, са отделно – се означават именно от структурата на диалога, влизайки в образа на един голям въпрос и един обхвaten отговор, който ще постави нови въпроси.

Третата глава „Металитературни практики в „История“ на Херодот“ проследява метаморфозите на разказа, който постоянно преминава през проявлението си като литературен жанр и като практика във всекидневната реч, показваща излизането на текста в реалността (понякога и буквално – чрез дадените от Херодот собствени разкази) и необходимостта от познаването на устното, за да бъде разбран и по-собствено текстът на „История“ на Херодот. Представен е моделът на четене на Херодотовата „История“ от Богдан Богданов не през призмата на гръко-персийските войни, а чрез любовните разкази, които Херодот вмъква в текста и които се явяват един вид „тук и сега“ ситуации спрямо фона за цял свят на големия династически разказ. Целта на интерпретациите е да предоставят модел за вътрешна свързаност на текста, както и да се изведат от текста не просто модели за разбиране, но и самото наличие на фигурите на читателя и на автора. Тази част представя колебанието на интерпретацията между една митична котва и една реална котва – двата разказа, които, сливайки се, дават разбирането и модела за реалност – и в трите интерпретации. Над всяка конкретност и над всяко неразбиране има един по-голям разказ. Крез става герой-водач за читателя, защото вътре в текста става герой-водач на големите теми, до които читателят трябва да достигне. Разказите, по които се гради действителността, защото по тях се гради и словото, застават на мястото на мълчанието. Точно те изтриват мълчанието на Херодот, защото изискват разбиране. Затова и сълзите на Крез, и мълчанието на Ксеркс са интерпретанти, изискващи разбиране и говорене. В любовната история на Ксеркс аксиомата е, че големият парадигматичен разказ липсва, защото се намира извън текста и той е в разказа-случване на автора – нещо, което никога не може да се докаже, освен от някой съвсем строг специализиран език, на който всички вярват.

Четвъртата глава „Модел на разбирането при Богдан Богданов“ има за цел да представи не един точно конституиран модел на литературна теория, а да представи различни практики, които могат да служат като модели за разбиране – както на литературните текстове, така и на самата реалност. Особено е мястото на диатрибната реч в тази част, чрез която се осъществява и преходът към редовата реч, бележещ по-големите преходи от език към реалност и от специализирана реч към говоренето въобще. Експерименталното в тази част са опитите, първо, да се представи особенният жанр-дискурс, чрез който Богдан Богданов прави една теория-практика на разбирането,

и второ, да се докаже разбирането чрез сюжет дори когато интерпретацията има пред себе си един чисто теоретичен, или дори трактатен, текст. Именно връзката теория-практика провокира да бъде наречена „екзистенциална“ една възможна теория, която би било възможно да се изведе от изследванията на Богдан Богданов. Това екзистенциално обаче не е във връзка с екзистенциалната философия и поставеността на човека да твори абсурд, а действително показва проектирането и правенето на реалност. Тази част от текста съдържа и самото обговаряне на устността, такава, каквато е тя днес, свързана със съвременните контексти. По-обширно тук са представени отношенията индивид-общност и изследванията на Богдан Богданов, свързани с епиникия, които са и най-точното представяне на понятието за литература – като един вид метафора на това, което би трябвало да означават литературните текстове в своята многопластовост. Поради това и интерпретираният текст е Дванадесетата питийска ода на Пиндар. По този начин краят на изследването се бележи от началото на многоглавата песен на Еврила. Четвъртата глава е главата на Медуза, но и главата на Атина, защото Пиндаровата Атина и Еврипидовата Артемида дават следното послание: хората ще разбират каквото разбират, но освен това има и друго разбиране, което не отрича първото, а върви успоредно с него. Такъв е случаят с Хиполит и Федра – любовта на Федра не се зачита вътре в текста, но краят на трагедията отрежда да не бъде спряно нейното зачитане в реалността. Такъв е случаят и с Персей и Горгоните – мелодията, която Атина Палада прави и подарява на хората, е в чест на Горгоните, а не на Персей. В тази глава обаче се случва и друго – като се извежда методологията на Богдан Богданов, в нея се скачва (като космически кораб) и една по-обхватна металитература – ако в старогръцките текстове металитературните практики надхвърлят литературния текст, тази металитература настоява за надхвърлянето не само на литературата, а на всички специализирани езици и въобще на говоренето към говоренето-правене на реалността.

Заключението „Изводи и приноси“. Както металитературните практики, така и същинската металитературност в изследванията на Богдан Богданов – са модели, които стоят срещу извеждането на точни и ясни изводи и срещу спирането в разбирането – поради тази причина заключителната част свързва двете големи теории – теорията за устността и теорията за действието, правейки прехода от един към друг дискурс, така както се случва и в разбирането чрез сюжет, като се преминава от текста към реалността. В същото време с представянето на изводите от интерпретациите се извежда към металитературата. Докато в самия край – представяйки приносите, изследването се връща към винаги различните гласове, към многоглавата песен, която е литературата, а и самото говорене.

IV. СПРАВКА ЗА ИЗВОДИТЕ И ПРИНОСИТЕ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Изводи:

Първият извод се свързва с това, че теорията за устността винаги се съпровожда от теорията за действието. Така както разбирането на един текст е винаги друг текст, този друг текст – резултат от разбиране, се свързва с реалността по същия начин, както и първият, затова случването на текста е друг текст. Вторият извод е свързан с теорията за разбиране чрез сюжет – че всеки един текст се разбира чрез връзката на случването в него и случването в текста на неговото разбиране. На семиотично ниво Богдан Богданов обяснява това движение чрез попадането в общ знак, в който означаващо и означавано могат да разменят функциите си. Литературата съдържа сюжетност и модели за разбиране – сюжетност, която отговаря за действията вътре в текста, и модели за разбиране, които отговарят за случването на текста в реалност. Самата устност е модел за разбиране, а сюжетността е осигуряване на модел за действие. Третият извод по отношение на връзката между сюжета и действието се изразява в това, че устността е вкарана в текста актуалност, но тя не идва само от тук и сега ситуацията на един разбиращ, а пренася актуалностите на различни разбираня, преминали в текста, чрез които се конструира време-протичане от паметта на примера (на предзададеното, в което се съдържат всички парадигми, дискурси и културни практики) към паметта на проектирането, чрез която се чертае и случва реалността. По същия начин моделите за реалност, които литературата дава, не предполагат единствено една бъдеща реалност, а постоянно разполагат с реалността. От този трети извод, който показва устността и като движение между нещата такива, каквито са, към нещата такива, каквито трябва да бъдат, се извежда и четвъртият – това, което е заложено в устността като модел за разбиране на литературни текстове и изпълнение на модели за реалност, е заложено и в човешкото говорене и правене. Подобно на Polykefalos pomos обговарянето на по-цялостен модел за разбиране, който да може да бъде използван като един вид литературна теория, се разделя в различните посоки в текста, не без връзка с протичането на устността-говорене и протичането на сюжета-живеене. Самата изначална словесна природа, устността като модел за разбиране, теорията за редовата реч представят на едно по-високо ниво онова, което представят и експлицитните металитературни практики в текстовете. Практиките, насочени към други текстове, са обърнати към изначалната словесна природа, практиките, обърнати към собствения текст, имат същата функционалност като устността, а практиките, насочени към външното, имат същата функция като редовата реч. Моделите за разбиране както при Платон и Херодот, така и в изследванията на Богдан Богданов са подвижни, защото тяхното действие се проследява в реална среда, в текстова среда и в среда, която се прави. Именно поради тази причина, за опитомяването на тези модели за разбиране така, че те да станат наблюдаеми, се използва тяхното „помнене“ – това, че те са обединени от по-обхватната парадигма на устността. Изводът, до който се достига по отношение на логиката, е, че не правилната логика, а нарушената логика изисква включването на разбирането, изисква поставяне в по-дълъг разказ.

Приноси:

1. Доказва се наличието на металитературни практики в текстовете на Платон и Херодот. Провеждането на самата интерпретация, това, че разбирането се надгражда, започвайки от самия текст, който е едновременно и литература, и металитература – поражда и това по-следващите интерпретации на текста да

попадат в същата парадигма – инструментите, чрез които се чете текстът, да съвпадат с реалиите на самия текст, или, казано с думите на Богдан Богданов – обсъжданият референт се смесва с речта на неговото разбиране.

2. Проектира се една литературна теория, която да се извежда от по-големия разказ на литературата и от още по-големия разказ на говоренето и живеенето. В подкрепа на това работят металитературните практики в текстовете на Платон и Херодот, както и моделите за разбиране в текстовете на Богдан Богданов, които всъщност са същинската металитература.
3. Представя се цялостният модел на теорията за устността, изведена от Богдан Богданов в различни интерпретации върху текстове от старогръцката литература и особено върху „Илиада“ и „Одисея“ на Омир, които са и най-интерпретираните и ползвани като пример от Платон и Херодот текстове. Представени са първата и втората устност, както и съвременното им приложение в моделите за интерпретация.
4. Представя се оцелостяването във връзката между теорията за устността и теорията за действието, което се свързва пряко с двете културни практики – тази за словото и тази за любовта, защото по думите на Богдан Богданов човешката реч освен реч в тесния смисъл на думата е и дейност, както и в старогръцката историческа проза любовта е дейност, а не състояние. Тази констатация обяснява и важността на любовните сюжети като отделни металитературни практики вътре в старогръцките текстове. Любовта като културна практика показва и извеждането на моделите и съответно – тяхната приложимост, отвъд литературното, така както това прави и биологичният текст.
5. Извеждат се многофункционалните схеми на разказа като жанр отвъд жанра – при Платон и Херодот, както и връзката на разказа с говоренето и случването на реалността.
6. Представят се основните модели за разбиране в методологията на Богдан Богданов, най-новите от които правят така, че използвайки утвърдените от практиките жанрове, да преведат отново към приложение тяхното действие. Не на последно място се поставя въпросът за необходимостта от един нов жанр, който да може да означава методологията на Богдан Богданов, от която страната на литературното е само част.
7. Извежда се теорията за културните практики, която Богдан Богданов започва около доброто говорене за държавата в старогръцката литература, но към това могат да се добавят говоренето за словото и любовта, тъй като любовта носи в себе си теорията за действието, а също и свързването. Като допълнение към говоренето за добрата общност може да се включи и свръхсубектът, който, освен герой, цар и победител, може да означава и разбиращия субект.
8. Представя се моделът на интерпретацията чрез сюжет, основания за който могат да бъдат посочени в различни металитературни практики, свързани с протичането и отнасянето на тук и сега-ситуациите към фона на цял свят.

V. ПУБЛИКАЦИИ И ЦИТИРАНИЯ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Публикации:

1. Василева, Веселина. Между мълчаливите сълзи на Крез и мълчаливата любов на Ксеркс. В: Семиотични стратегии. София: НБУ, 2013, 78-90.
2. Василева, Веселина. Обществени герои, царе, победители и надсубекти. В: Разширяването на света. София: НБУ, 2015, 21-46.
3. Василева, Веселина. Спомни си, тяло. За „Текст, говорене и разбиране“ на Богдан Богданов. В: Литературен вестник, бр. 41- 42, 17-31.12.2014, год. 23.
4. „Déroulement“ – Дългият разказ за краткия живот – в. Университетски дневник, НБУ, бр. 11., 2015 и в: <http://bogdanbogdanov.net/pdf/271.pdf>

Съставителства и редакции:

1. Съставителство на книгата „Модели за реалност. През прочита на класиците“. (Modelos de realidad. Desde la lectura de los clásicos). Богдан Богданов, 2010, колекция ONOMA, издателство АХАС, Испания.
2. Съставителство на книгата „Четенето и неговата работа. От античната гръцка литература до всеки един свят“ (Reading and its Functioning. From ancient Greek literature to any one world), 2010, издателство OEZ Berlin Verlag, Германия.
3. Редакторство на книгата „Разказ, време и реалност“, Богдан Богданов, Жанет 45, 2012.
4. Редакторство на книгата „Текст, говорене и разбиране“, Богдан Богданов, Жанет 45, 2014.

Цитирания:

1. Стр. 596. Петър А. Димитров. Херодот за Тракия и траките. В: Херодот. История. Превод: Петър А. Димитров, София: НБУ, 2010.
2. Стр. 322. Петър А. Димитров. Нишки в разказите на Херодот. В: Разширяването на света. Изследвания в чест на професор Богдан Богданов, София, НБУ, 2015.
3. Стр. 330. Росица Гичева-Меймари. Ритуална употреба на психоактивни субстанции в древна Тракия. В: Разширяването на света. Изследвания в чест на професор Богдан Богданов, София, НБУ, 2015.